

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับอุดมศึกษามีเป้าหมาย มุ่งเน้นในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ให้ผู้สำเร็จการศึกษาศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้บนพื้นฐานของความรู้และทักษะตามมาตรฐานของวิชาชีพ ให้เป็นที่ยอมรับและตอบสนองความต้องการของสังคม การศึกษาพยาบาลจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่สังคมปรารถนา เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างครอบคลุมทั้ง 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กุศลา ตันติผลาชีวะ (2540: 10) ที่กล่าวว่า เป้าหมายที่สำคัญหลักของพยาบาล อยู่ที่การปฏิบัติการพยาบาลที่สามารถทำให้สังคมยอมรับและมองเห็นคุณค่า ของการพยาบาลในแง่ความเป็นศาสตร์ การมีองค์แห่งความรู้และศิลปะทางการพยาบาล

การพยาบาลเป็นวิชาชีพทางการปฏิบัติที่มีความหมายและเป็นความต้องการ บุคคลที่สามารถระบุและแสดงศักยภาพของการให้บริการทางสุขภาพแก่ผู้รับบริการ ในการให้การพยาบาลพยาบาลจะเริ่มด้วยการประเมินค้นหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ตัดสินใจในการแก้ปัญหาโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ เพื่อให้บุคคลมีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เมื่อใดก็ตามที่พยาบาลมีการตัดสินใจแก้ปัญหาที่ดี ก็จะนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลที่ดีและมีคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนาทักษะการตัดสินใจทางการพยาบาล จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของนักศึกษาพยาบาลทุกคน

การตัดสินใจ เป็นความสามารถที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับบุคคลทั่วไป และจะเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้น ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้บริหารหรือผู้ให้การพยาบาลที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อชีวิตผู้ป่วย ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ไม่ได้เกิดขึ้นในตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิด แต่สามารถฝึกฝน ฝึกหัด และสามารถเรียนรู้ได้โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอน ประสบการณ์เดิม และเป็นที่ยอมรับกันว่า การตัดสินใจอย่างมีระบบ มีหลักเกณฑ์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ให้บริการที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ การตัดสินใจอย่างมีระบบจะช่วยลดอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วย ช่วยให้ผู้ป่วยมีชีวิตยืนยาวขึ้นหรือหายจากโรคภัยไข้เจ็บ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การตัดสินใจเป็นทั้ง "ศาสตร์ (Science)" และ "ศิลป์ (Art)" ซึ่งมีกฎเกณฑ์และมีมาตรฐาน สามารถศึกษา ปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยเฉพาะการตัดสินใจทางคลินิกมักจะต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขที่ไม่แน่นอนหลายประการ เช่น การตัดสินใจภายใต้ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จากการซักประวัติ การตรวจร่างกาย การตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอนของความสัมพันธ์ระหว่างอาการ อาการแสดงของโรคที่เกิดขึ้น หรือผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตัดสินใจภายใต้ความแตกต่างในการแปลผลข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องแต่ละคน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหาที่ซับซ้อนในระบบการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาพยาบาลในปัจจุบันจึงเป็นการศึกษาที่ไม่สิ้นสุด ต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การที่จะพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลได้นั้น การเรียนรู้ในคลินิกเป็นหัวใจสำคัญ การเรียนรู้ในคลินิกมุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้ป่วยจากสถานการณ์ที่เป็นจริงได้เห็น ได้สัมผัส เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาความคิด สติปัญญา รวมทั้งทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการเลือกปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้องเหมาะสม สนับสนุนให้นักศึกษาเกิดความคิดอย่างอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีความรับผิดชอบ และพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อสนองความต้องการด้านบริการพยาบาลในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สถาบันการศึกษาพยาบาลจะต้องเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้สามารถที่จะปฏิบัติบทบาทดังกล่าว มีความสามารถในการแก้ปัญหาสุขภาพในสังคม มีการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้รับบริการโดยตรง ต้องใช้การตัดสินใจเชิงคลินิก (Clinical judgement) มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อและมีเอกสิทธิ์ในวิชาชีพ (Accountability and Autonomy) มีความรู้ในทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งการพยาบาลและสาขาที่เกี่ยวข้อง รู้ขอบเขตในการใช้ปัญญา มีทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาล (สมจิต หนูเจริญกุล, 2540: 12) การตัดสินใจที่ดีจะนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีเหตุผลและตรงตามปัญหาของผู้รับบริการ (วันทนา ถิ่นกาญจน์, 2539: 34) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Dobrazykoski, (1994: 272) ที่ว่า พยาบาลต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ตัดสินใจแก้ปัญหาของผู้ป่วยที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหันด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำตลอดเวลา อีกทั้งต้องมีความรู้ในด้านทฤษฎี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลและการที่จะ

ปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมั่นใจและมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าประสงค์นั้น จะต้องอาศัย ปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือว่าเป็นหัวใจหลักของการปฏิบัติการพยาบาล คือ ความสามารถของบุคคล บุคลากรที่มีความสามารถ จะกระทำกิจกรรมใดก็สำเร็จ และมีคุณภาพ เพราะ บุคคลนั้นจะมีกระบวนการคิดที่มีเหตุผล มีการทำงานเป็นระบบและมีหลักการที่ถูกต้อง มีการปรับปรุงและพัฒนางานที่รับผิดชอบเสมอ

จากรายงานผลการวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า ความสามารถเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอน การปฏิบัติงาน เช่น Koerner (1981: 46) กล่าวว่า ผู้ที่ได้คะแนนดีหรือแถมเฉลี่ยสูง จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Purkey (1970) ว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความรู้สึกทางบวกกับความสามารถของตนเอง และรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง ยุวดี วัฒนานนท์ (2522) พบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความพร้อมในการเรียนรู้มากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหา หรือเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่า นอกจากนี้ วิชิตา หรรษาจรรยาพันธ์ (2540) พบว่า ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงจะมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ แต่การศึกษาของ ยูพาพิน ศิริโพธิ์งาม สายพร รัตนเรืองวัฒนาและนิโลบล กนกสุนทรรัตน์ (2540: 10-11) ได้ศึกษา สถานการณ์ในการปฏิบัติงานในช่วง 3 เดือนแรกของพยาบาลจบใหม่ พบว่า สถานการณ์ที่ทำให้มีความยากลำบากหรือเครียดนั้น เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยหนัก/วิกฤต และความรู้สึกขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติ ร้อยละ 19.70 ซึ่งเป็นอันดับ 2 รองจากสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ร้อยละ 28.80 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริยา สัมมาวาท (2540: 232-236) เรื่องคุณภาพของบัณฑิตทางพยาบาล พบว่า บัณฑิตทางการพยาบาล มีประสบการณ์เชิงวิชาชีพไม่พร้อมหรือไม่เพียงพอต่อการทำงานตามมาตรฐานของวิชาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วยังต้องมีการสอนและแนะนำอย่างใกล้ชิดไปอีก 1-2 ปี จึงจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ และบัณฑิตทางการพยาบาลมีความรู้ทั่วไปในการทำงานร่วมกับผู้อื่นยังไม่เพียงพอ เช่น มนุษยสัมพันธ์ มารยาททางสังคม การสื่อสาร จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของทางด้านบริการและปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน และจากการศึกษาของ Burrows DE. (1995) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จะขาดความสามารถด้านความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็นในการพยาบาลภาวะฉุกเฉินและวิกฤต นอกจากนี้ข้อมูลจากสภาการพยาบาลยังพบว่า การตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่ไม่เหมาะสม ตามบทบาททางวิชาชีพก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2538: 32-33 อ้างถึงใน วิมลนิจ สิงหะ, 2540: 2) และส่วนใหญ่พยาบาลมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการ

พยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในขั้นการวิเคราะห์ทางเลือก มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำ (เพ็ญศรี รักสละ, 2539: 124) ดังนั้น การส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจทางคลินิกของผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ มีความสำคัญอย่างที่สุด เนื่องจากผลของการตัดสินใจจะเป็นตัวกำหนดความเป็น ความตายให้แก่ผู้ป่วย ดังนั้นหากได้มีการฝึกการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นระบบในขณะที่ยังศึกษา ก่อนที่จะปฏิบัติในบทบาทของวิชาชีพการพยาบาล ก็จะเป็นการช่วยเสริมประสิทธิภาพและความมั่นใจมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะของการปฏิบัติในรูปของการให้บริการ ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ พยาบาลต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาผู้รับบริการที่เกิดขึ้นมาอย่างกะทันหันได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำตลอดเวลาในขณะที่ปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลจะต้องเผชิญกับสภาพของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินและวิกฤตบ่อยครั้ง ซึ่งจะเห็นได้จากสถานการณ์อุบัติเหตุของประเทศนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี จำนวนผู้ประสบอุบัติเหตุทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2540 สูงถึง 82,336 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ, 2540 : 53) ผู้รับบริการส่วนมากจะอยู่ในสภาวะการณีสัญเสียโลหิตกะทันหัน ภาวะช็อค หมดสติ ภาวะหยุดหายใจกะทันหัน ภาวะฉุกเฉินเหล่านี้ พยาบาลจะต้องใช้ความคิดพิจารณาอย่างรวดเร็วในการตัดสินใจสภาพการณ์ที่พบและประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสม รวดเร็วและถูกต้องเสมอ เพราะการตัดสินใจของพยาบาลทุกขั้นตอนมีความสำคัญต่อชีวิตและความปลอดภัย จากการศึกษาของ กรองไธ อุณหสูต (2539: 38-39) พบว่า สังคมต้องการลักษณะพยาบาลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา และให้การพยาบาลด้วยความมั่นใจ มีความกระตือรือร้นในการทำงานและทำงานด้วยความสุขุมรอบคอบ และมีความหนักแน่นทางอารมณ์ แต่การเรียนการสอนบางสถานการณ์ยังไม่เอื้ออำนวยในการฝึกการแก้ปัญหาในภาวะวิกฤตฉุกเฉิน เพราะนักศึกษายังเป็นพยาบาลที่อ่อนหัด (Novice) ยังขาดทักษะในการประยุกต์และบูรณาการความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลและนักศึกษายังขาดความมั่นใจในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาล (การสัมมนาการพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 2, 2536: 124-127, สิริยา สัมมาวาจ, 2539) การพยาบาลผู้ป่วยภาวะฉุกเฉินซึ่งเป็นภาวะเร่งด่วนนั้น นักศึกษาพยาบาลไม่มีโอกาสในการฝึกปฏิบัติได้แต่เป็นผู้ช่วยเหลืออยู่รอบนอก หรือปฏิบัติการพยาบาลภายใต้การบอกของพยาบาลเท่านั้น ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบันมีอุบัติเหตุและมีภาวะฉุกเฉินบ่อยครั้ง ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีลักษณะเป็นผู้ที่มีความพร้อมและมีความสามารถในการให้การพยาบาลผู้รับบริการทุกสถานการณ์ รวมทั้งให้การพยาบาลในภาวะฉุกเฉินได้เป็นอย่างดี ตัดสินใจและแก้ปัญหาทางการพยาบาลได้ถูกต้อง รวดเร็ว และปลอดภัยจะทำให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการลดการสูญเสียและลดความพิการที่อาจจะเกิดขึ้น

ประกอบกับสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2537 ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับนโยบายการสาธารณสุขของประเทศ โดยปรับวิชาเลือกเสรี 3 ซึ่งประกอบด้วยวิชา การพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต เวชปฏิบัติทางการพยาบาล และวิชาเทคนิคการให้คำปรึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 เลือกฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง แต่อยู่ภายใต้ความเหมาะสมของสถาบันต้นสังกัดของนักศึกษา โดยหลักสูตรนี้ มีผลบังคับใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 เป็นปีแรก (สาธารณสุข.กระทรวง.สถาบันพระบรมราชชนก, 2538)

วิทยาลัยพยาบาลในสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา ที่มีหน้าที่ในการเตรียมบุคลากรทางการพยาบาลให้ก้าวออกไปเป็นพยาบาลที่สมบูรณ์แบบ คือให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิทยาศาสตร์สาขาพยาบาลศาสตร์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี มีความชำนาญในเทคนิคทางการพยาบาล และมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม (สาธารณสุข, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวง สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537) นอกจากนี้จะต้องฝึกฝนให้เป็นพยาบาลที่รู้จักคิด คิดเป็น และแก้ปัญหาได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และต้องเป็นผู้ที่มีค่านิยมที่เหมาะสม มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีทักษะทางการพยาบาลเป็นอย่างดี ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรจึงประกอบไปด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นการเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้มีความสามารถทั้งในด้านวิชาการตามลักษณะวิชาชีพ และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล อันจะส่งผลต่อนักศึกษาซึ่งเป็นผลผลิตที่สำคัญ ได้มีการพัฒนาและเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมละประสบการณ์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ จนผู้เรียนได้พัฒนาความพร้อมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทั้งในด้านสมอง ร่างกาย และอารมณ์ สามารถที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ หลังสำเร็จการศึกษาด้วยความมั่นใจและพึงพอใจ (ปรารงค์ทิพย์ อุจะรัตน์ และคณะ, 2539: 40)

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ที่ผ่านการเรียนการสอน การฝึกทักษะวิชาการในวิชาชีพมาแล้ว ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อัดมโนทัศน์สัมพันธ์ภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งผลจากการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงระดับความสามารถ และปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความมั่นใจในการให้การพยาบาล อันจะนำไปสู่การพัฒนาและให้บริการแก่ผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ในด้านการพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาของการหายใจ มีเลือดออก การได้รับบาดเจ็บทางสมองและไขสันหลัง กระดูกหัก ในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อึดมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ กับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล อึดมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ ในการร่วมกันพยากรณ์ ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

แนวคิดและสมมติฐาน

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง(Practice-Oriented discipline) การสอนการพยาบาลภาคปฏิบัติเป็นหัวข้อสำคัญของการเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาล เพราะนักศึกษาจะได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ทั้งในเหตุการณ์ปกติและฉุกเฉินเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ได้มีโอกาสปฏิบัติการพยาบาลโดยตรง และฝึกฝนการปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ประจำวัน นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีทัศนคติต่อวิชาชีพในทางที่ดี (Smith, 1968 อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527: 20) ดังนั้น การเตรียมนักศึกษาให้มีความสามารถในการตัดสินใจที่ดี จะมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจที่จะทำหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อระดับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะเฉพาะบุคคลและเป็นสาเหตุภายในที่ผลักดันให้บุคคลแต่ละคนมีพฤติกรรมการทำงานที่แตกต่างกัน (สุภาพ ไทยแท้, 2539 : 6) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดต่าง ๆ พอสรุปได้คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ตัวบ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอนไปในทางที่พึงประสงค์ โดยนักการศึกษาทั้งหลายถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาเรื่องความสำเร็จ หรือความล้มเหลวทางการเรียน ซึ่ง Koerner (1981: 46) กล่าวว่า ผู้ได้คะแนนดีหรือเต็มเฉลี่ยสูง จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่ง สอดคล้องกับ ยุวดี วัฒนานนท์ (2522) พบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความสามารถในการเรียนรู้มากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาหรือเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่า ซึ่งตรงกับงานวิจัยของอัจฉรา ขุนเดช (2535: 72) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงนิมิตกับความสามารถในการปฏิบัติงาน

เมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถทางสติปัญญา ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และเป็นผลของกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ และเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงผลสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงสามารถเป็นตัวพยากรณ์ถึงความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินได้

ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน

ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาในด้านกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการจัดการกับประเด็นปัญหาต่างๆ มีผลต่อการตีความและการแปลความหมายของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนสิ่งใหม่ดีขึ้นและเร็วขึ้น การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ล้วนต้องอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานของแต่ละบุคคล ตามปกติถ้าใครมีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน จะสามารถเรียนเรื่องใหม่ได้สะดวกและเร็วขึ้น (กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530: 476) ดังนั้น ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย จะช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริง ได้เผชิญปัญหาจริง และสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล และมีโอกาสพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการตัดสินใจ ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกของแต่ละบุคคล

จะมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ประสบการณ์จะช่วยให้ปรับตัวในการเผชิญกับปัญหาฉุกเฉินได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อน (วิเชียร ทวีลาภ, 2534) และสามารถใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ มาเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการแพทย์ เพราะถ้าไม่มีประสบการณ์ เมื่อเผชิญปัญหาฉุกเฉินจะทำให้เกิดการตื่นเต้นในเหตุการณ์เฉพาะหน้านั้น

ดังนั้น ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน จะช่วยให้นักศึกษาได้มีการถ่ายโยงความรู้ สามารถประยุกต์วิธีการในการเผชิญปัญหา วิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ด้วยความมั่นใจเกิดขึ้นในแต่ละบุคคล จึงสามารถช่วยพยากรณ์ถึงความสามารถในการตัดสินใจทางการแพทย์พยาบาลฉุกเฉินได้

2. อึดมโนทัศน์

อึดมโนทัศน์ เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อม จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามวุฒิภาวะและสิ่งแวดล้อมไม่จำกัดเวลาและขอบเขต อึดมโนทัศน์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการรับรู้และแสดงพฤติกรรม ใครจะแสดงพฤติกรรมเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขามีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในลักษณะใด ถ้าบุคคลนั้นมีความเชื่อว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีหน้าตาดีก็จะเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเอง ตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย ไม่มีความสามารถเขาก็จะเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง อึดมโนทัศน์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ให้ประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ตนรู้สึก ซึ่งอึดมโนทัศน์เปรียบเสมือนวงล้อ ที่มีลักษณะนิสัยเป็นซี่ล้อ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล (Hurlock, 1967: 651 อ้างถึงใน สุวิมล จอดพิมาย, 2537: 35) บุคคลที่มีอึดมโนทัศน์ในทางดี (Positive) จะสามารถประกอบกิจกรรมตามที่ได้ตั้งความมุ่งหวังเอาไว้ มองตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มักเป็นบุคคลที่เปิดเผย และมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะมีพื้นฐานของประสบการณ์ที่เป็นจริง ประสบความสำเร็จ และได้รับการยอมรับเป็นผลให้บุคคลเกิดการรับรู้ที่ถูกต้อง บุคคลที่มีอึดมโนทัศน์ในทางไม่ดี (Negative) จะไม่มีความมั่นใจในตัวเองมีการรับรู้ที่แคบหรือเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง ความรู้สึกมักถูกคุกคามได้ง่าย มีระดับความวิตกกังวลเพิ่มขึ้นได้ง่ายและรวดเร็ว มักหมกมุ่นอยู่กับการป้องกันตนเอง (Stuart & Sundeen, 1995: 377)

จากการศึกษาของ Purkey (1970) พบว่า มีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนนั้น เป็นส่วนหนึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองผิดไป คิดว่าตนเองไร้ความสามารถ มีความรู้่น้อย ซึ่งเป็นการรับรู้ที่ไม่เหมาะสม และจากการศึกษาของ สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ (2537) พบว่า การมีอึดมโนทัศน์ในทางบวกของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ทำให้เข้าใจพฤติกรรมผู้อื่นได้ เนื่องจากมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่นที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งต่อตนเอง

ผู้ป่วยและบุคคลทั่วไป สามารถฝึกปฏิบัติการพยาบาล และตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ รัตนา ทองสวัสดิ์ (2532) ว่า พยาบาลมีความเข้าใจว่าบุคคลที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไรบ้าง ย่อมเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อการดูแลผู้ป่วยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย และจิตสังคม

เมื่อ อัทมโนทัศน์ เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งมีผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและต่อวิชาชีพ จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญลักษณะหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในนักศึกษา นักศึกษาที่มีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี จะมีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน

3. สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพการพยาบาล การเรียนการสอนในคลินิกถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ และในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา นักศึกษาอาจเกิดความรู้สึกเครียด สับสน และต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ประกอบกับนักศึกษายังขาดประสบการณ์ในเชิงวิชาชีพ ยังต้องการความรัก ความเห็นใจเอาใจใส่และความอบอุ่นจากรุ่นพี่ ซึ่งจะเป็นแรงสนับสนุนที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปจากอาจารย์พยาบาล ถ้าพยาบาลประจำการเกิดความรู้สึกว่า การดูแล สอน และแนะนำนักศึกษาพยาบาลเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น ไม่เต็มใจ จะให้ความร่วมมือ ก็จะมีผลกระทบต่อปรับตัวของนักศึกษา และจากการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษาไม่สามารถปรับตัวและไม่สามารถมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ (Cohen, 1981 อ้างถึงในนุชมาศ แจ่มหมื่นไวย, 2539: 2) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกพร สุคำวังและพิกุล พรหมปัญญา (2522 อ้างถึงในสุวรรณ สุธรรมนิรันดร์, 2530: 2) พบว่า จากการสอบถามนักศึกษาพยาบาล ชั้นปี 3 และชั้นปี 4 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พยาบาลไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกภาคปฏิบัติ มอบหมายงานให้นักศึกษาพยาบาลรับผิดชอบมากเกินไป เมื่อมอบหมายงานแล้วไม่ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ไม่เป็นกันเองกับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาไม่กล้าปรึกษาเมื่อมีปัญหาที่ตัดสินใจไม่ได้ จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นว่าการสร้างสัมพันธภาพกับพยาบาลประจำการ เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาในคลินิก

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดีทางวิชาชีพเป็นสิ่งที่พยาบาลควรปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและมีกรรับรู้ต่อบทบาทของกันและกันก่อให้เกิดความมั่นคงทางวิชาชีพ (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2536) ในทางตรงกันข้ามสัมพันธภาพในทางลบ จะทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติการพยาบาลและเพิ่มความกดดันให้แก่นักศึกษาพยาบาล ทำให้เกิดความเครียด ความเบื่อหน่าย ซึ่งจะส่งผลทำให้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลลดลง

ดังนั้น สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานในคลินิก นักศึกษาที่มีสัมพันธภาพกับพยาบาลดี ก็จะมีส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะการทำงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญทางการปฏิบัติการพยาบาล การช่วยเหลือและสนับสนุนนักศึกษาพยาบาลทำให้การปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษามีประสิทธิภาพ และผลของสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาและพยาบาล จะทำให้นักศึกษาพยาบาลมีประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ที่ดี ส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

คุณลักษณะของพยาบาลที่สังคมปรารถนานั้นจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อนักศึกษาพยาบาลต้องมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ เจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพเพื่อ ส่งเสริมความเป็นวิชาชีพที่สมบูรณ์ มีความรู้แจ้ง มีการคิด และการกระทำ ภายใต้องค์ความรู้และศาสตร์ทางการพยาบาล

จากแนวคิดที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน
2. อ้อมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา
3. สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา
4. ปัจจัยส่วนบุคคล อ้อมโนทัศน์ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินได้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2541 ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 35 แห่ง มีประชากร 1,967 คน และจากการติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกวิชาเลือกเสรี 3 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของทุกวิทยาลัยพยาบาล มีนักศึกษาเลือกวิชา เวชปฏิบัติทางการพยาบาล จำนวน 1,071 คน
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉินของนักศึกษา ตามการรายงานของนักศึกษาพยาบาลเท่านั้น

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
  - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่
    - 3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ การพยาบาลฉุกเฉิน
    - 3.1.2 อึดมโนทัศน์
    - 3.1.3 สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ
  - 3.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน

คำจำกัดความ

ภาวะฉุกเฉิน หมายถึง ภาวะที่มีการเจ็บป่วยรุนแรงเกิดขึ้นกะทันหันที่มารับการรักษา ที่ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินจะต้องเข้ารับการรักษานในโรงพยาบาล จำเป็นที่แพทย์และพยาบาล จะต้องดำเนินการให้การช่วยเหลือ และให้การดูแลรักษาอย่างทันท่วงที การเจ็บป่วยที่รุนแรง การเจ็บป่วยที่มีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีปัญหาเกี่ยวกับการหายใจ (Breathing) ได้แก่ การเจ็บป่วยที่มีผลทำให้ทางเดินหายใจถูกอุดกั้น หรือการบาดเจ็บที่ส่งผลให้ปอดถูกจำกัดการเคลื่อนไหวจนไม่สามารถหายใจได้เพียงพอ นำไปสู่การขาดออกซิเจน และเกิดอันตรายแก่ชีวิตผู้ป่วยได้
2. มีปัญหาเกี่ยวกับการเสียเลือด (Bleeding) ได้แก่ การเจ็บป่วยที่มีเลือดออกภายนอกหรือภายในร่างกาย จนทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตผู้ป่วยได้ ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ทันท่วงที
3. มีปัญหาเกี่ยวกับสมอง (Brain) ได้แก่ การเจ็บป่วยที่เกิดพยาธิสภาพของสมอง ซึ่งอาจเกิดจากการได้รับความกระทบกระเทือนจากสิ่งภายนอกเป็นเหตุให้สมองได้รับอันตราย หรืออาจเกิดจากความผิดปกติของเส้นเลือดในสมอง ทำให้ผู้ป่วยตกอยู่ในภาวะอันตรายต่อชีวิต
4. มีปัญหาเกี่ยวกับกระดูก (Bone) ได้แก่ การบาดเจ็บของกระดูก เป็นสาเหตุของการเกิดภาวะช็อค หรือ ภาวะทุพพลภาพ ได้แก่ การหักของกระดูกสะโพก กระดูกส่วนต้นขาและกระดูกส่วนอื่น ๆ หรือการมีแผลฉีกขาดร่วมกับการหักของกระดูกทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการติดเชื้อ

ความสามารถ หมายถึง ความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในการใช้กระบวนการตัดสินใจทางการพยาบาล และสามารถปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาล หมายถึง การคิดและแสดงผลของการเลือกกระทำของนักศึกษาที่เกิดจากความมั่นใจที่จะใช้ความรู้ ความสามารถในการใช้กระบวนการตัดสินใจทางการพยาบาล ตามขั้นตอนโดยการรวบรวมข้อมูลและปัญหาของผู้รับบริการ การวินิจฉัยปัญหา การพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ การตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาล การประเมินและสรุปผลการปฏิบัติการพยาบาล เมื่อมีการนำเสนอกรณีศึกษาผู้ป่วยที่มีปัญหาภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการตัดสินใจทางการพยาบาล 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล หมายถึง การบ่งชี้ว่าในสถานการณ์นั้นมีข้อมูลอะไรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาบ้าง เช่น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร อาการและอาการแสดงของผู้ป่วยเป็นอย่างไร โดยพยายามหาปัญหา กำหนดสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่ต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์ในสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นตอนที่ 2 ความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา เป็นการรับรู้ว่าสถานการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการพยาบาลอย่างไร โดยวิเคราะห์และทำความเข้าใจสถานการณ์หรือปัญหาให้ชัดเจน อธิบายได้ว่าผู้รับบริการมีปัญหาใด และนักศึกษาจะให้การพยาบาลอย่างไร ระบุปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นว่าเกิดปัญหาอะไร

ขั้นตอนที่ 3 ความสามารถในการพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ หมายถึง การระบุทางเลือกที่เป็นไปได้ พร้อมทั้งพิจารณาผลดี และผลเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหาแนวทางการเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วย

ขั้นตอนที่ 4 ความสามารถในการตัดสินใจปฏิบัติ หมายถึง การระบุว่าถ้านักศึกษาอยู่ในสถานการณ์นั้นจะปฏิบัติอย่างไร เพราะอะไร

ขั้นตอนที่ 5 ความสามารถในการประเมินและสรุปผล หมายถึง การพิจารณาการกระทำและผลลัพธ์ของการกระทำที่ตัดสินใจ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งช่วยให้นักศึกษามีแนวทางในการตัดสินใจว่า เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวอีกนักศึกษาจะทำอย่างไร โดยนำผลการตัดสินใจในสถานการณ์ไปใช้

ความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน หมายถึง การคิดและแสดงผลของการเลือกกระทำของนักศึกษาที่เกิดจากความมั่นใจในการใช้ความรู้ ความสามารถ เมื่อมีการนำเสนอกรณีศึกษาผู้ป่วยที่มีการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกระทันหันโดยมีปัญหากับการหายใจ การเสียเลือด การได้รับบาดเจ็บทางสมองและไขสันหลัง กระดูกหัก จำเป็นต้องดำเนินการช่วยเหลือทันทีโดยใช้กระบวนการตัดสินใจทางการพยาบาล 5 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูลและปัญหาของผู้รับบริการ การวินิจฉัยปัญหา การพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ การตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาล การประเมินและสรุปผลการปฏิบัติการพยาบาล

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง องค์ประกอบของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา ตั้งแต่เข้าศึกษา ในวิทยาลัยพยาบาล จนถึงสิ้นสุดภาคการศึกษาสุดท้าย ปีการศึกษา 2541 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ คะแนนเกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า 2.99
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง คือ คะแนนเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.50 -2.99
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ คะแนนเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.50

ประสบการณ์การพยาบาลฉุกเฉิน หมายถึง เหตุการณ์ฉุกเฉินทางการพยาบาลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ซึ่งมีผลให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจในการให้การดูแล และสามารถใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ มาเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาล และสามารถปฏิบัติการพยาบาลภาวะฉุกเฉิน

อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ เจตคติเกี่ยวกับตนเอง และค่านิยมของบุคคล อันเป็นบทบาทจากการรับรู้และการประเมินตัดสินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะ ความสามารถและคุณค่าของตนเอง เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการ หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพยาบาลประจำการกับนักศึกษาพยาบาล ในลักษณะของการกระทำหรือกิจกรรมของผู้ให้ความช่วยเหลือในการนิเทศนักศึกษาขณะฝึกปฏิบัติงานในคลินิก ที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล มี 7 ด้าน คือ

1. การร่วมรู้สึก (Empathy) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการแสดงออกถึงความเข้าใจในความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาล ที่แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความกังวลใจ ตกใจ เศร้าใจ และช่วยแสวงหาหนทางช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

2. การแสดงความอบอุ่นและเอื้ออาทร (Warmth and Caring) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการแสดงออกถึงความเป็นมิตร ความเอื้ออาทร จากการแสดงออก เช่น การยิ้ม การสบตา และอากัปกริยาต่าง ๆ มีความห่วงใย เอาใจใส่ ในตัวนักศึกษาอย่างแท้จริง

3. การเปิดเผยตนเอง (Openness) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการที่เริ่มต้นของการให้ความช่วยเหลือโดยการกระตุ้นให้นักศึกษาได้เปิดเผยความนึกคิด และความรู้สึกอย่างเป็นอิสระ โดยที่พยาบาลประจำการแสดงให้เห็นว่าตนเองก็เคยประสบปัญหาเหมือนกับนักศึกษาเช่นกัน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาหรือความไม่แน่ใจของนักศึกษาได้

4. การยอมรับ (Respect) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการมองเห็นความสำคัญและมีความเชื่อมั่น ยอมรับในความเป็นบุคคล และความสามารถของนักศึกษา

5. การมีความซื่อสัตย์และจริงใจ (Genuineness) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการมีการประพฤติปฏิบัติโดยตรงไปตรงมา ที่แสดงถึงความบริสุทธิ์ใจที่มีต่อนักศึกษาพยาบาล โดยที่พยาบาลจะทำให้ให้นักศึกษาพยาบาลมองเห็นประเด็นสำคัญของปัญหา และให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ในคลินิก

6. การเป็นแบบอย่าง (Role Model) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการแสดงตนเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาทั้งด้านการปฏิบัติการพยาบาล ด้านวิชาการ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล

7. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Learning Activity) หมายถึง การที่พยาบาลประจำการมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การพยาบาล และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ทางด้านทฤษฎี และเทคนิคการพยาบาลในสถานการณ์ต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึง ระดับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาลฉุกเฉิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลภาวะฉุกเฉิน มีการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัย เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาพยาบาล มีความตื่นตัวและมีการเตรียมตนเองให้มีความพร้อมและสามารถที่จะปฏิบัติการพยาบาลภาวะฉุกเฉินได้

3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์พยาบาลในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความพร้อมและสามารถตัดสินใจให้การพยาบาลผู้ป่วยฉุกเฉินได้

กรอบแนวคิด

